

Če smo vztrajali s svojo idejo
30 let, nam je zajamčena
bodočnost.

Nova Prava

Št. 35

SOCIALNO POLITIČNI, KULTURNI IN STROKOVNI LIST

Izhaja štirikrat mesečno ob četrtkih. Naročnina: mesečno Din 4.—, četrtno Din 10.—, polletno Din 20.—, celoletno Din 40.—. Posamezna številka Din 1.—. Uredništvo in uprava Ljubljana, Dalmatinova ulica 8, telefon šte. 21-32. Rokopisi se ne vračajo. Poštočeki rač. šte. 17.177. Poštni predal šte. 74.

Rojstni dan našega mladega vladarja

V torek dne 6. septembra t. l. je dopolnil Nj. Veličanstvo kralj Peter II. 15. leto svoje starosti. Ta dan je bil za ves jugoslovanski narod dan veselja. Blizu je čas, ko bo prevzel naš mladi vladar krmilo države v svoje roke, zato so, razumljivo, vse oči njegovih zvestih državljanov obrnjene vanj. Naš mladi kralj je naslednik svojega velikega očeta, on je najvišji predstavnik slavnih Karadjordjevičev, zato vidimo v njem odličnega vodnika velike in močne Jugoslavije. Do izpolnitve njegove polnoletnosti stoje ob strani od njegovega slavnega očeta poverjeni kraljevi namestniki z Nj. Vis. knezom Pavlom na čelu.

Da, petnajst let je preteklo od onega radostnega dneva, ko je 101 strel zagrmel z beograjske trdnjave in objavil vsemu jugoslovanskemu narodu, da se je rodil kralju Aleksandru I. sin prvenec — Jugoslaviji pa prestolonaslednik.

Od tega dneva je ves jugoslovanski narod z roditelsko skrbnostjo in ljubeznijo bdel nad Njim, nad njegovim življenjem in se veselil telesnega in duševnega napredka svojega prestolonaslednika. Pod močnim okriljem in modrim vplivom svojega velikega očeta in vzorne matere je preživel naš kralj svojo zorno mladost. Zgodaj se je pripravljaj za svoj vzvišeni poklic in z veselim srcem smo sledili njegovemu učenju. — Usoda pa je hotela drugače! Strašna marsejska tragedija, ki je zavila vsa Jugoslavijo v nepopisljivo žalost, mu je vzela vzvišene očeta, ko Njegova duša še ni mogla do dobrega razumeti, koliko zlobe in pokvarjenosti je na tem svetu in Ga primorala, da mora že v mladih letih nositi veliko breme vladarskih dolžnosti.

Narodno delavstvo dobro razume znak sedanjega časa. Časi so težki in resni.

Vsi narodi se trudijo, da bi si zagotovili svoj obstanek in ustvarili najpovoljnije pogoje za svoj nadaljnji razvoj. In v takih razmerah živi tudi naš narod, pred-

vsem pa nase delavstvo, ki si želi izboljšanja svojega gmočnega položaja. Velika in težka je odgovornost na ramah onih, ki danes vodijo usodo domovine. In

prav tako je velika in težka odgovornost nas vseh narodnih delavcev, ki smo prevzeli v izvrševanje veliko delo osvobodjenja in uedinjenja. Bolj kakor kdaj poprej zahteva čas od nas največjih naporov, največjega napora vseh pozitivnih moči za doseg najvišjega cilja vsega tega dela: ustvaritev srečne in velike Jugoslavije pod vodstvom kralja Petra II.

Vse svoje želje polagamo ob tem trenutku pred našega vladarja, proseč ga, da bo tedaj, ko bo samostojno vladal svojo ljubljeno Jugoslavijo, imel tako, kakor njegov Veliki oče, ljubezen do tistega dela naroda, ki je temelj vsake države, to je do jugoslovanskega delavstva.

In verujemo v Njegovo srečno bodočnost. Saj je skoraj nemogoče, da bi to dobro in blago srce bilo drugače. Mi pa in vsi drugi mu bomo ob Njegovem težkem vladarskem poslu stali zvesto ob strani, ga podpirali in čuvali Njegovo mlado življenje — življenje našega Sokola.

Naš mili mladi kralj, naš sokolski brat in starešina, nada in ponos jugoslovanskega naroda, je praznoval že četrty svoj rojstni dan kot vladar kraljevine Jugoslavije. Vsi njegovi zvesti sinovi in hčere naše zemlje, vsi resnični rodoljubi so se na dan Njegovega rojstnega dne zbirali v strnjenih vrstah in mu v polni ljubezni in vdanosti želeli zdravja, dolgega življenja, sreče in uspehov.

Ob tej priliki ključemo ponovno svojemu vladarju in vsej kraljevi družini: Naj bo srečen naš kraljevski dom, naj živi in vlada naš mladi kralj in vladar Nj. Veličanstvo kralj Peter II.!

Tri važna dejstva

—k Jubilejni dnevi Narodne strokovne zveze, ki so dostojanstveno in vsestransko zadovoljivo potekali, nam dajo povod za ugotovitev treh najvažnejših činjenic, ki so za usodo sedanosti in bodočnosti te narodne organizacije važnega, odločilnega pomena.

Vse prireditve so nedvomno pokazale, da je **organizatorična in strokovna zavest članstva** tako globoko usidrana, da ne more biti sile, ki bi to zavest premamile ali celo obrezuspešile.

Srečna izpoved poedincev se je izražala v viharjem pritrdjevanju k iznešenim referatom na tak način, kar dostojno in odločno potrjuje uspeh tridesetletnega dela.

Socialno prepričanje poedincev, vzgojenih na narodnosocialnem programu, je pokazalo enodušno enotnost gledanja na vsa strokovna in socialna pereča vprašanja sedanosti ter stremljenje h kulturnemu napredku, želje po večji izobrazbi, dokazuje, da pravilno in dosledno sledijo naukom naših učiteljev bratov Čehov, ki uče, da je socialno vprašanje narodno vprašanje in da je le z izobrazbo mogoče ustvariti boljšega človeka in s tem končnoveljavno rešiti tudi vprašanje bodočnosti in blaginje naroda.

Nedvomno in odločno so se udeleženci izrekli proti nasilju od leve ali desne, od spodaj ali zgoraj, ter s tem poudarili, da so pristaši najčistejše

demokracije, kot vrelo sreče in zadovoljstva.

V teh vprašanjih vseh trideset let ni bilo kolebanja in v jubilejnih dnevih se je vse enodušno izjavilo, da naj bo tako tudi v bodoče.

Bistro gledanje zborovalcev v bodočnost in objektivno presojanje sedanosti z vsemi nepotrebnimi težavami niso mogli ustvariti druge pri-sege **kakor zvestobo demokraciji** kot izhodišča vseh strokovnih, socialnih in kulturnih uspehov v bodočnosti.

To sta dve važni dejstvi, ki odločno opravičujeta obstoj narodnega delavskega pokreta za koristi stanov in koristi naroda kot celote, za enakopravnost v narodu, kar oboje dviga narodno zavest ljudstva in njega odporno silo proti vsem sovražnikom. Srečen državljan je srečen, če sme braniti tudi s svojo krvjo ogrožene pravice svojega lastnega naroda.

Še eno dejstvo moramo zabeležiti. Goreča izpoved pripadnosti k ideji Slovanstva kot edini simbol rešitve in obstoja vseh slovanskih narodov.

Narodna strokovna zveza, ki goji to ljubezen od njenega postanka, je imela srečen, da, presrečen dan, da je dala potom referatov na zborovalce to sveto izjavo ob prisotnosti bratov Čehov.

Gromovito odobravana prisega **«Zvestoba za zvestobo»** bratom Čehom kot stalnim našim učiteljem in svetoval-

cem, je šla od srca do solza navdušenja.

V teh težkih dneh, ko preživlja Češkoslovaška eno najtežjih preizkušenj v zgodovini, je bila res dolžnost, da smo ponovno in odločno izjavili svojo srčno pripadnost k bratskemu narodu z željo, da izide na kljub vsem tujim ideologijam zmagovit iz neenakega boja.

Narodna strokovna zveza pravilno pojmuje pomen slovanske ideje s tem, da z zanimanjem sledi usodam slovanskih plemen, dobro vedoč, da je bodočnost Jugoslovancov zagotovljena le v Slovanstvu.

Praga kot šola naše narodne strokovne in demokratične ideologije in središče slovanskega pokreta, ta zlata

Praga zasluži, da ostane to tudi v bodoče in za vse večne čase.

Zgodovinsko dejstvo je, da smo ob tridesetletnici izrekli bratom Čehom zvestobo za **nepotvorjeno istimi besedami kakor ob ustanovitvi našega narodnega delavskega pokreta.**

Ta tri dejstva odločno povedo, da smo potrebni obstojati in da je spas našega naroda mogoč le na narodnosocialnih in demokratičnih osnovah.

Ako nas bo ta vera spremljala tudi v bodoče in ako bo naša narodna in socialna zavest taka, kakršna je bila doslej, potem lahko zremo z veseljem v lepšo bodočnost.

Ta tri dejstva govore, da smo tu za koristi lastnega naroda, kateremu hočemo samo dobro, da pa hočemo kot taki delati in videti tudi srečo vseh slovanskih bratov.

Torej vendarle

V seriji člankov pretekli mesec smo opisali sramotne razmere in še sramotnejše mezde, ki jih prejemale rudarji za svoje trudapolno in umazano delo.

Nadaljnjih člankov zaradi nepredvidenih težkoč nismo priobčili, kar bomo skušali ob priliki storiti.

Danes pa lahko beležimo vest, da se borski rudarji že nahajajo v mezd-nem gibanju.

Rudarji zahtevajo sklenitev kolektivne pogodbe, ki jo kljub 18letnemu obratovanju še niso imeli.

Lastniki rudnikov se kljub pretiranim dobičkom upirajo.

Rudarjem v Boru želimo obilo uspeha. O poteku pogajanj bomo poročali, čim dospejo poročila.

Tuči pri nas

V našem gospodarstvu je zaposlenih 140.000 tujcev, in sicer zaposluje: industrija in obrt 84.000, promet in denarstvo 16.700, poljedelstvo in gozdovi 10.700, svobodni poklici 15.000 tujcev. Večina je Nemcev, Madžarov in ruskih emigrantov.

Koliko tisočev domačinov bi imelo svoje zaposlenje! Tako pa imajo svoje mesto tam oni, kjer bi moral sedeti domači človek. Lepa pravica!

Veliko slavlje narodnega delavstva

Letošnje leto je za pristaše narodnega delavstva leto radosti in zadovoljstva. To vémo vsi, posebno to čutijo oni, ki so bili prvi v vrstah narodno-socialističnega gibanja v letih habsburške monarhije, torej v najbolj nevarnih letih prebujenja, v letih boja za pravice slovenskega ljudstva.

NSZ pa je ob proslavi 30letnice dokazala široki javnosti, da so naša načela prava in pot, po kateri smo hodili takoj od početka, pravilna, ker smo šli po tej poti z bistrim razumom in junaškim srcem, z edinim ciljem, doseči pravico in svobodo za naš narod.

Delo je bilo težavno, toda z vztrajnim, neumornim in požrtvovalnim delom se je organizacija naprednega delavstva lepo razvijala in smo ob 30letnici res lahko ponosni na naše postojanke in delo.

★

V soboto in nedeljo se je vršilo v Delavski zbornici veliko slavlje narodnega delavstva, ki je organizirano v Narodni strokovni zvezi.

V belo Ljubljano so prišli zastopniki narodnega delavstva iz vseh krajev Slovenije in so s tem pokazali ob 30letnici obstoja NSZ solidarnost v idejah svoje organizacije in krepko voljo vztrajati na začrtani poti treznega, tvornega dela.

Prva točka tega slavlja je bil jubilejni delegatski zbor, na katerem je NSZ podala obračun dela preteklega leta. Narodni delavci so premostili vse nepravilnosti in zapreke in jubilejni zbor je dal novoizvoljenemu vodstvu navodila za nadaljnje udejstvovanje in delo organizacije. Tega jubilejnega zborovanja so se udeležili tudi ugledni predstavniki našega javnega življenja in pa deputacija bratske Česke Obce Délnice, katera je bila deležna velikih ovacij.

Marsikaj je dosegla NSZ v preteklem letu in prav pri nobeni akciji je ni manjkalo, kadar je bilo treba zagovarjati interese svojega članstva in zato funkcionarjem ni bilo težko polagati računov.

V svoji borbi NSZ ni nikdar kolebala in se je prav vedno izkazala kot nepomirljiva in konsekvantna zastopnica delavstva. Narodna strokovna zveza je in ostane bojna organizacija naprednega delavstva, ki bo šla po svoji začrtani poti naprej do cilja.

V Izvrševalni odbor so bili izvoljeni sledeči naši tovariši: za predsednika Rudolf Juvan, I. podpredsednika dr. Jože Bohinjec, II. podpredsednika Tine Zupan, iz Jesenic, tajnika dr. Branko Alujevič, II. tajnika Pavel Zmavec, blagajnika Josip Ambrožič, II. blagajnika Lojze Oven, gospodarja

Lojze Orehek. V nadzorni odbor pa so bili izvoljeni sledeči tovariši: dr. France Kovič, Ljubljana, France Markizeti, Jesenice, Jakob Pivk, Javornik, Avgust Jamnik, Ljubljana, Lojze Hočvar, Ljubljana in Ivan Štante, Maribor.

V upravni odbor spadajo poleg Izvrševalnega odbora še vsi predsedniki podružnic.

Ob polni udeležbi je otvoril zborovanje predsednik tov. Juvan, ki je

pozdravil goste in delegate. V imenu Delavske zbornice in nameščenstva sta jubilejni zbor pozdravila in izrekla iskrene čestitke tov. Kosem in dr. Köstl, nato pa je predstavnik ČOD brat Konětovsky sporočil našemu narodnemu delavstvu pozdrave delavstva bratskega češkoslovaškega naroda. Tajnik ČOD Votický pa je v izčrpnem poročilu opisal pomen sindikalne organizacije v borbi za izboljšanje položaja delavskega štanu.

Poročilo predsednika

Letos poteka 30 let, odkar smo položili temelje narodnemu delavskemu pokretu. Ta jubilej praznuje naše delavstvo skromno, brez hrupa, vendar pa resno in dostojno, kakor to dostojanstvo našega pokreta in njegovega članstva zasluži. Zato je tudi današnji delegatski zbor slavnostnega značaja, resna in dostojna manifestacija veličine našega hotenja. V to bomo položili vse svoje sile, da ne bo niti najmanjše disonance in da bomo pokazali absolutno soglasje v vseh prireditvah, ki se vršijo ob tem našem pomembnem jubileju. Današnji delegatski zbor je torej jubilejna prireditev prvega reda, ki naj pokaže popolno zrelost vseh najodgovornejših činiteljev našega pokreta.

Iz malih začetkov iz leta 1908. se je razvila NSZ kot pomembna delavska organizacija. Vsak objektivni opazovalec mora priznati, da četudi nima še NSZ tako ogromnih delavskih množic v svojih vrstah, kakor bi to po svojem programu in udejstvovanju zaslužila, pa je vendarle v delavskem življenju, lahko rečemo, odločilen činitelj. V delavskem gibanju ni nobene večje akcije, pri kateri ne bi NSZ sodelovala in odločala. Ta konstatacija je potrebna tudi zato, ker skušajo naši nasprotniki z leve in desne zmanjševati moč in pomen NSZ. Naši nasprotniki, posebno oni iz marksističnega tabora, so že večkrat skušali dokazovati, da so edino oni pravi delavski zastopniki in odrekli podobno legitimacijo naših organizacij. Nikdar pa niso mogli tega dokazati, ker je bilo ravno nasprotno res, da je NSZ najmanj toliko delavska zastopnica, kakor oni, dostikrat pa smo že dokazali, da je NSZ pozitivnejša v svojem delu in prizadevanju kakor vse ostale organizacije.

Ko praznujemo naš pomemben 30letni jubilej, pa je potrebno, da pogledamo nekoliko nazaj in ugotovimo razvoj in napredek naše organizacije od ustanovitve do danes. Leta 1908., t. j. ob ustanovitvi je imela NDO 387 članov in nekaj nad 200 članov mla-

dinske organizacije. Leto dni kasneje smo imeli že tri podružnice, ker je članstvo naraslo nad 500. Mladinska organizacija pa je v tem času svoje članstvo podvojila. Leta 1910. je bila organizacija v najlepšem razmahu. Vršila se je cela vrsta sestankov za ustanovitev naših podružnic, posebno pa smo organizacijo utrdili v Ljubljani. V tem letu se je vršilo na Češkem veliko antimilitaristično gibanje. Več voditeljev tega gibanja je bilo vrženih v ječe. Naša organizirana mladina je izrekla na nekem zborovanju simpatije tem češkim borcem, vsled česar pa je bila v tem letu celokupna NDO razpuščena. Ves čas obstoja NDO so avstrijske oblasti iskale povoda za razpust in končno so ga našle v tem dejanju in organizacijo razpustile. Toda, četudi so nas preganjali, celo zapirali, pa nas uničiti niso mogli. Takoj smo ustanovili «Bratstvo», ki je nadaljevalo delo razpuščene NDO. Leta 1911. pa smo že imeli pripravljeni odbor za ustanovitev NSZ in v marcu 1912 se je že vršil ustanovni občni zbor.

Še tesneje smo se povezali s tržaško NDO, ki je vsa ta leta nemoteno poslovala, ustanovili skupen akcijski odbor, ki je pripravil vse potrebno za veliki strokovni kongres narodnih strokovnih organizacij, ki se je vršil meseca avgusta 1913 v Ljubljani. Pri teh prireditvah je sodelovala tudi ZJZ, ki je izšla iz NDO kot samostojna organizacija narodnih železničarjev. Kongres narodnega delavstva leta 1913. je bil velika manifestacija narodnih delavskih in nameščenških organizacij. Kongres je trajal dva dni, tretji dan pa se je vršilo veliko zborovanje v Mestnem domu, katerega so se udeležili tudi Tržačani, ki so se pripeljali v Ljubljano s posebnim vlakom. Na tem kongresu so bili napravljeni sklepi za velik razmah narodnega delavskega pokreta. In baš ko smo bili v najlepšem razmahu, je izbruhnila svetovna vojna.

Takoj v začetku vojne je bilo delovanje NSZ od avstrijskih oblasti

ustavljeno. Šele po uspešni majski deklaraciji leta 1917. smo pričeli s pripravi za oživiljenje NSZ, ki je v letu našega narodnega osvobođenja že vršila svojo veliko nalogo. Skupno z ZJZ smo vsak v svojem delokrogu pričeli z veliko propagando za naše organizacije med delavstvom in železničarji. Ob ogromnem navdušenju, ki je vladalo leta 1918., nismo pozabili na naloge, katere je imela NSZ v osvobođeni domovini. S ponosom lahko trdim, da smo storili do svoje nove osvobodene domovine svojo popolno dolžnost, pri tem pa tudi nismo pozabili na interese delavstva. Stori smo vse kot narodna organizacija in vršili tudi svojo dolžnost v socialnem pogledu kot delavska organizacija.

Naša naloga pa je bila tem večja, ko se je bohočno pričel razširjati komunizem. Nastajala so nova gesla, ki so vžigala med delavstvom. Takrat je bilo nevarno propagirati našo idejo, ker so se nasprotniki posluževali najogabnejših terorističnih sredstev in tudi osebnih napadov. Toda vzdržali smo! Zopet so bile nacionalne delavske organizacije one, ki so odbile tudi ta naval in se postavile v službo naroda in države. Število podružnic se je večalo. Razvoj je bil popolnoma normalen. Ni bilo večjega industrijskega kraja, kjer ne bi imeli shodov in sestankov. Delo je naraščalo, posebno še ker se je organizacija morala zanimati za uvedbo socialne zakonodaje. Po izvršeni socialni zakonodaji so bili funkcionarji NSZ zastopani v vseh socialnih institucijah, predvsem v Delavski zbornici, OUZD, Borzi dela in podobno. V Delavski zbornici je z vsakimi volitvami napredovalo število naših zastopnikov. Danes ima NSZ v Delavski zbornici 15 svojih zastopnikov, skupno z Zvezo društev privatnih nameščencev pa je združenih v Narodnem klubu v Delavski zbornici 21 delegatov. Lahko ugotovimo, da je bilo naše delo v vseh socialnih institucijah pozitivno.

Prišel je tudi čas, da smo združili vse nacionalne organizacije pod en krov, tako da je postala NSZ edina predstavica vsega narodnega in socialno orijentiranega delavstva. Razširili smo organizacijo po vsej državi in ustanovili federacijo jugoslovanskih narodnih strokovnih organizacij. Ustanovili smo Vrhovni strokovni svet, ki naj daje smernice enotnemu narodnemu strokovnemu pokretu. Število podružnic je naraščalo in uspehi niso izostali.

Po vojni smo bili teritorialno odrezani od bratov Čehoslovakov. Toda kljub temu smo zveze z njimi še poglobili. ČOD in NSZ sta tvorili podlago za ustanovitev Slovanske strokovne jednote, ki se je ustanovila leta 1931. v Pragi. Ta prekrasna binkoštna manifestacija češkoslovaškega - jugo-

Karel Nový:

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

Sedaj je šel po Poříčí. Avtomobil je zavrl, iz nje ga je zlezel rejen možak, pogledal okrog in pokimal Jožetu:

«Ali bi mi nesli košaro?»

«Z veseljem!»

Potegnil je košaro iz avtomobila, bila je težka, s težavo si jo je zadel na rame in šel za debeluhom v hišo in po stopnicah v tretje nadstropje. Zmanjkalo mu je sape, da se je moral opreti na držaje, šele potem je mogel zopet navzgor.

«Koliko hočete?»

«Ne vem», je rekel.

Koliko naj reče? Pet kron? Ali deset?

«Ali bodo tri krone zadosti?» je vprašal gospod in iskal drobiža. «Več nimam.»

«Zadosti», je rekel Jože.

Končno torej zopet prislužene krone! Ko je šel doli, jih je tiščal v pesti. Domov grede jih je otipaval v žepu. Tri krone! Kaj bo kupil zanje Magdaleni. Ugibal je, toda nič pametnega mu ni prišlo na misel.

Ko se je vrnil zvečer domov, je Magdalena dejala:

«Veš, Jože, če že moramo plačevati podnajem, bi bilo lepše, najeti si sobo in kuhinjo. Kupila bi nekaj železnih postelj in jih oddajala. Tako bi midva stanovala zastonj.»

Živahno je pritrdil. Po dolgem času ga je zaslužek navdal z novim upanjem.

Da, to je misel! Magdalena ima sploh izvrstne domisleke! Prav, skupaj si poiščeta takšno stanovanje, dandanes to ni več tako težko, stanovanj je

dovolj. Kar jutri ga lahko začne iskati. Da bi le ne bilo daleč iz mesta, pa naj bo tudi stara hiša. Podnevi so podnajemniki zdoma, Magdalena bo imela celo stanovanje na svojo voljo.

«In kupiva si šivalni stroj. Za denar, ki ga sedaj dajeva za najemnino, bova lahko krasno plačevala obroke. Tako gre težko, z rokami ne napravim nič, Jože.»

«Zlato dekle», si misli Jože. «Zmerom ima načrte. Takšna žena je več vredna kot hišica s poljem. Povsod si zna pomagati, in to je glavno.»

Jože vzame čepico in reče:

«Precej pridem. Nekaj sem pozabil, Magdalena.»

«Kam greš? Kaj si pozabil? S teboj se človek ne more nikoli v miru pogovarjati!»

«Takoj bom nazaj. Samo po cigarete skočim.»

«Ali ne moreš biti en večer brez kajenja?»

Jože si torej sname čepico in vnovič sede.

«Prav praviš. Bom že prenesel. A zaslužil sem tri krone in sem hotel kupiti salamo. Saj si gotovo lačna, Magdalena. Kaj pa ješ zvečer!»

«Obdrži tiste tri krone,» pravi mirno Magdalena, «jutri ti bodo prav prišle. Vidiš, nekaj več imava že», je dodala čez kratko, da bi Jože nazadnje ne bil v zadregi, kaj naj počne s svojim premoženjem. In nasmehnila se je, ko je Jože tako utihnil.

«Dragi moj, misliti moraš na jutri, kadar imaš danes za seboj.»

Jožetu je bilo nekoliko neprijetno. Tudi on se je smehljaj in se hitro slačil.

«In nemara», je rekel, «bom jutri spet kaj našel. Če bi zaslužil pet kron! Če bi se mi vsak dan posrečilo zaslužiti pet ali šest kron! Kaj misliš?»

Magdalena se je še vedno smehljala. Gotovo misli, da je hotel zatajiti nepričakovani zaslužek. Mar je tako lahko pozabiti, če po dolgem času kaj zasluži? Kradoma se je oziral po nji. Bil je že slečen,

toda ležat ni šel; brkljal je sem in tja in na lepem dejal:

«Misliš, da ti nisem hotel povedati!»

«Česa? Oh ne, nič ne mislim, Jože», se je smejala Magdalena že na glas.

Jože se je jezil sam nase, na svojo brezposelnost, na nesposobnost, da bi našel, karkoli.

«Ti, glej, Magdalena... vendar bi sama boljje izhajala. Jaz bi bil pri tebi na stanovanju in ti plačeval najemnino kakor jo plačujem tukaj, razumeš... zakaj bi skrbela zame kakor za bolnika, kakor bi bil tvoj mož in jaz sem ti že visel na vratu!»

Magdalena je povsila glavo nad šivanje. Rekla ni nič.

Jože je mislil, da Magdalena pretehtava njegove besede. Bil je ves napet. Kolikokrat je že hotel povedati! Samo v nadlego ji je, tega pa za ves svet noče. Toda kaj naj stori, če Magdalena pokima, če pritrdi, si oddahne in...

Magdalena zabode šivanko z nitjo, odloži blago, se obrne.

«Čakaj, takoj dobiš moj odgovor! Pokažem ti, ali si moj mož ali ne!»

In kakor bi trenil, je ugasnila petrolejko.

Izgubljala sta se v polsnu, se prebujala in se pritiskala drug k drugemu.

«Vem, ti si moje zlato dekle», ji je govoril. «Kako bi mogel brez tebe živeti.»

In Magdalena mu je odgovarjala z božajočimi, materinskimi besedami:

«Ali mar ne vidim, kako trpiš? Tebi se zdi, da ničesar ne vidim. Ne izmišlaj si že več neumnosti, ne ubijaj si glave bolj nego je treba.»

«Ti trpiš, jo je zavračal. «Zato, ker si si me navezala na vrat. Jaz nisem za nobeno rabo. Ko bi bil kakor šofer, bi lahko služil denar.»

Zunanje politične vesti

—k Čekoslovaška vlada je pod osebnim predsedstvom prezidenta dr. Beneša končnoveljavno izdelala predlog, na podlagi katerega je mogoče voditi nadaljnje razgovore z zastopniki sudetskoneške manjšine v republiki.

V svoji popustljivosti kot demokratska država je šla na pobudo prezidenta do najskrajnejših mej popustljivosti, hoteč brezpogojno varovati državno suverenost in enotnost republike. Nikakega nadaljnega popusta ne prizna.

1.) Sudetskoneški stranki se ne more priznati pravica, da propagirajo na sudetskoneškem ozemlju narodnosocialističen svetovni nazor ter da vodi politiko nemškega narodnega socializma, ker bi to bilo docela nezdržljivo z republikanskimi in demokracijskimi načeli.

2.) Čekoslovaška vlada pod nobenimi pogoji ne more sprejeti zahteve, da bi se vodstvo zunanje politike odvezlo centralni vladi in kaka sprememba sedanje zunanje politike sploh ne pride v poštev.

3.) Oborožena sila države mora slej ko prej ostati neprizadeta in izključno v rokah centralne vlade.

Ostalih devet točk, ki jih stavlja vlada kot podlago za nadaljnja pogajanja s svojim najskrajnejšim popustom, so tako širokogrudne, da se lahko trdi, da ako sudetski Nemci ne sprejmejo te ponudbe, nimajo resnega namena zaključiti svoje manjšinske zahteve ter da iščejo pri tem vprašanju posebne in skrite namene.

Kakor poročajo listi, sudetski Nemci odklanjajo te nove pogoje in vztrajajo na svojih osmih točkah, sprejetih v Karlovih Varih.

Situacija je spričo tega skrajno napeta ter lahko pride v nekaj dneh do presenetljivih dogodkov.

Nemčija, ki igra v sudetskem vprašanju odločilno vjolino, je prevzela usodo miru ali vojne v Evropi na svojo odgovornost. Od nje odvisi usoda vojne z vsemi nepreglednimi posledicami.

Mislilo se je, da bo nürnberški narodnosocialistični kongres že prinesel vso jasnost v sedanjo morečo negotovost, pa v svoji resoluciji sudetkega vprašanja niti ne omenja.

Nasprotno sklepu o predčasnem zaključku vojaških vaj je izšel poziv o novem pozivu rezervistov pod orožje pod pogoji, ki so v navadi samo med vojno.

Francija, ki je istočasno s prvo nemško mobilizacijo rezervistov poskrbela za zadostno obrambo svojih ogroženih meja, je v odgovor na ponovni nemški vpoklic rezervistov odgovorila z mobilizacijo 600 tisoč rezervistov.

Sovjetska Rusija je po svojih diplomatskih zastopnikih dala ponovno izjavo, da bo v danem trenutku izpolnila vse vojaške obveze do Čekoslovaške.

Romunija je tudi nedvoumno izjavila, da v primeru oboroženega konflikta v Evropi ne bo ostala nevtralna. Izpolnila bo svoje obveznosti po zavezniških pogodbah s Francijo, Anglijo in Čekoslovaško. Njena pogodba s Čekoslovaško je v veljavi že od leta 1921. Romunija nima razloga, da bi svoji zaveznici ne priskočila na pomoč.

Iz celotnega sledi samo, da se Anglija in Francija še nadalje trudita, da se ohrani mir vzlic polno nabasemu sodu smodnika, od katerega je vžigalna iskra oddaljena morda za nekaj centimetrov, da pride do eksplozije.

V Španiji so republikanci onemogočili ponovno Francovo ofenzivo in se zdi, da je sedaj inicijativa na dogodkih v rokah republikancev.

Na Kitajskem so pa Kitajci ustavili in onemogočili učinek najstrašotnejše japonske ofenzive, čeprav so se Japonci poslužili strupenih plinov.

Da reasumiramo celotno zunanjo politiko na svetu, je gotovo, da so demokracijske države na svetu v velikanški premoči, kar edino še daje upanje, da se svetu in Evropi ohrani mir proti onim, ki ga ogražajo, in da bo naposled le zmagal razum nad surovo šilo.

slovanskega bratstva ne bo pozabljena nikoli. Posebnega poudarka je dala NSZ ob priliki 25letne proslave. Ta manifestacija je jasno pokazala velik napredek organizacije, ker je bila odlikovana organizacija tudi s tem, da je pokojni kralj Aleksander I. poklonil organizaciji prapor, ki je bil pri tej priliki razvit.

Ni mogoče pri tej priliki naštevati vsega podrobnega dela, katerega je vršila naša organizacija bodisi v centrali ali pri podružnicah na terenu, in tudi ni mogoče naštetih vseh velikih in manjših akcij, katere je organizacija podvzela za koristi našega delavstva. Tudi ni mogoče navajati vseh težkoč, na katere smo naleteli, vendar lahko trdimo, da je bilo naše resno prizadevanje bolj ali manj uspešno, kar dokazuje potrebo našega pokreta.

Narodna strokovna zveza mora brezpogojno ostati zvesta svojemu programu in svojim načelom. Principi demokracije pravega bratstva in odločne borbenosti nam morajo biti tudi za bodočnost glavne smernice. Tovarišstvo, disciplina in morala naj prevajajo naše organizatorično delo tudi v bodočnosti. Predvsem pa mora biti v nas volja do dela, odločnost, značajnost in požrtvovalnost, ker le te lastnosti vodijo k nadaljnjim uspehom. Preteklost naj nas uči, kako moramo delati v bodočnosti. Vseh 30 let smo z vso vnemo zagovarjali interese delavstva in vseh 30 let smo bili tudi odločni zagovorniki naših nacionalnih pravic. Zato danes lahko s ponosom gledamo v preteklost. Priznam, bilo bi lahko bolje, posebno še, ako bi intenzivneje sodelovali tudi oni, ki sicer radi čakajo ob strani, in ako bi pomagali tudi tisti, ki kritično motrijo pa malo delajo. Kljub temu pa trdim, da je bilanca našega dela aktivna. V bodoče bo potrebno pozitivno sodelovanje vseh. Vsakdo je dobrodošel, ki ima

resno voljo sodelovati pri popolnejši graditvi naše organizacije. Ne odklanjamo nikogar. Pa tudi osebna naspotstva ne morejo in ne smejo biti povod za nedelavnost. Osebni boji vodijo organizacijo v propast. Naša organizacija sloni na tovarištvu in disciplini. Vsi imamo pravice, vsi imamo pa tudi dolžnosti.

Za lep napredek in razvoj NSZ vseh 30 let pa se moramo predvsem zahvaliti našim podrobnim delavcem, našim funkcionarjem v podružnicah na terenu. Njihovo požrtvovalno delo je rodilo uspehe in njim gre vse priznanje.

Toda, ko se ob 30letnici oziramo okoli sebe, z žalostjo ugotovimo, da manjka marsikoga, ki je v tej dobi sodeloval z nami in prebijal led našemu pokretu. Cela dolga vrsta je tovarišev, ki jih je pobrala neizprosna smrt. Padli so na bojnih poljanah, padli so kot žrve dela in padli so kot borci za delavske pravice. Ob tem svetem trenutku se s hvaležnostjo spominjam vseh naših umrlih tovarišev in borcev za resnico in pravico ter jim kličemo: «Slava njihovemu spominu!»

Tovariši, ob naši 30letnici, ob tem našem jubileju pa prisezimo, da bomo še nadalje vodili pošteno borbo za delavske interese, da bomo z vso odločnostjo in vsak čas branili čast in ugled naše organizacije ter da bomo zvesto izpolnjevali velika načela našega pokreta. Nalog in dela imamo mnogo. Nismo še izvršili svoje naloge. Za popolno osvoboditev našega delavstva je potrebno še veliko resnega in stvarnega dela. Ideal je vreden boja in žrtve. Poleg ideje pa morata biti v nas tudi ofenzivni duh, odločnost in borbenost. Veliko je poslanstvo, ki ga imamo izvršiti. Izvršili ga bomo, ako bo v nas dovolj volje in dela.

Z delom za zmago!

Tajniško poročilo

Dragi tovariši delegati!

Podati Vam hočem verno sliko celotnega našega strokovnega, gospodarskega in kulturnega dela, njega uspeh in neuspeh, vpoštevajoč prilike, v katerih živimo.

I. o. je resno deloval po danih smernicah zadnjega delegatskega zbora, ki se je vršil 12. septembra 1937 v Kranju. Minulo poslovno leto pa je bilo zaradi spreminjanja gospodarske strukture precej živahno z ozirom na tarifna gibanja. Naše strokovno gibanje se je vršilo po doslednosti programa narodno-socialistične ideologije. To gibanje je bilo v minulemu letu prav živahno in naša organizacija je iz teh bojev izšla vedno častna. Z zadovoljstvom moram ugotoviti, da se strokovno delo naše organizacije vedno močnejše uveljavlja in je v tem oziru NSZ jako aktivna.

Moje poročilo prav zaradi stvarnega dela ne potrebuje prav nikakega olepšanja, ker bodo iz njega dovolj jasno razvidni uspehi, ki jih je naše delo v danih razmerah in okoliščinah moglo doseči.

Tarifno gibanje pa je vsekako v glavnem odvisno od momentanih gospodarskih razmer, katere igrajo največjo vlogo pri tarifnem gibanju; saj lahko trdim, da je gospodarstvo barometer mezdnih gibanj. V času dobre gospodarske konjunktore se pojavljajo živahna tarifna gibanja, s pomočjo katerih se delavstvu zvišajo mezde in tudi splošno njihov položaj. Pri slabi gospodarski konjunkturi pa mora organizacija budno paziti, da se s težavo dosežen delavski položaj ne poslabša. Naše gospodarstvo se od leta 1936. izboljšuje in prav zaradi tega se je dvigala tudi mezda. Ta dvig pa ni prav nič izboljšal delavskega življenjskega nivoja, to pa zaradi tega, ker so se istočasno dvignile tudi cene življenjskim potrebščinam, katere so stopale hitreje in višje kot delavske mezde. Mezde se niso dvignile niti za polovico z ozirom na podražitev življenjskih potrebščin in je prav zaradi tega delavstvo na slabšem, kakor je bilo v času gospodarske krize pred letom 1936.

Kovinska stroka

Steber NSZ tvori kovinarsko delavstvo, katero je menda najbolj zavedno. V tem poslovnem letu si je kovi-

narsko delavstvo v podjetju «Alpa» na Jesenicah, kjer se izdeluje jedilno orodje in ostala kovinska roba, pridobilo kolektivno pogodbo, s katero so se tudi uredile in zvišale mezde. Pri tem gibanju je sodelovala le NSZ in je to prav zaslugi jeseniške podružnice, da je to delavstvo dobilo svojo kolektivno pogodbo.

Prav tako je dobilo novo kolektivno pogodbo tudi delavstvo kovinsko-galanterijskega podjetja «Save» na Jesenicah. Preden je prišlo do podpisa te pogodbe, so se vršile hude borbe in posredovati je morala celo oblast; sklicano je bilo tudi posebno razsodišče, preden je bil spor likvidiran.

Pri obeh na novo podpisanih pogodbah je bila NSZ tista, ki je dala inicijativo in ki je vodila vso borbo za izboljšanje delavskega položaja. Pri prvem podjetju («Alpa») smo se pogajali brez ostalih organizacij, pri pogajanju pri podjetju «Savi» pa se je v sredi borbe pridružila še ZZZ.

Pri KID na Jesenicah so bila v aprilu 1938 s posebnim dodatkom, k obstoječi kolektivni pogodbi dosežena nekatera izboljšanja. Pri tej akciji so sodelovala NSZ, JSZ, podpisala pa je dodatek tudi ZZZ.

Žalostne in obupne razmere pa preživlja kovinarsko delavstvo, ki je bilo zaposleno v Strojnih tovarnah in livarnah v Ljubljani, kjer počiva delo že skoraj vse leto. Vse intervencije organizacij so bile zaman, kajti mero-dajni faktorji se ne zganejo, da bi s tem rešili velevažno in pomembno vprašanje Strojnih tovarn in livarn v Ljubljani, četudi bi bilo to v splošno korist našemu narodnemu gospodarstvu.

Rudarska stroka

Organizirano rudarsko delavstvo pri TPD se je v zadnjem poslovnem letu zelo živahno gibal. Postavljeni pa smo bili pred težko preizkušnjo nenakega boja, vsaj je šibka strokovna zavest rudarjev na eni in mogočno organiziran ter gospodarsko močan nasprotnik na drugi strani vzrok, da uspeh mezdne gibanja ni bil tak, kakor bi bilo želeli.

Zaradi naraščajoče draginje je delavstvo zahtevalo poseben nabavni prispevek, katerega je dobilo rudarsko delavstvo v mesecu septembru 1937 in je znašal v celoti okoli 1 mi-

lijon 200 tisoč dinarjev. Drugi nabavni prispevek je bil dosežen pred Božičem. Delavstvo je dobilo za približno okoli din 350.000 moke. Meseca aprila 1938 je bil dosežen 3. nabavni prispevek, ki je znašal okoli 750.000 dinarjev. 1. maja 1938 pa je stopila v veljavo nova kolektivna pogodba, s katero so se zboljšale kategorijske mezde od 1.50 do 2 din in vse akordne postavke za 5 odstotkov. S tem so rudarji dosegli novo izboljšanje v skupni vrednosti 1 milijona dinarjev.

V rudniku «Bohemija» pri Celju je rudarsko delavstvo letos dobilo svojo prvo kolektivno pogodbo, ki je bila podpisana v mesecu februarju 1938. Glavno zaslugu za to novo pogodbo, katera za enkrat še ni taka kot bi morala biti, imamo mi, ki smo se z vso resnostjo prizadevali, da stvarno izboljšamo delavski položaj.

Opazamo, da je rudarsko delavstvo veliko premalo zavedno, zato tudi njegovi uspehi niso taki, kakor bi bili sicer, če bi bilo to delavstvo organizirano. Mi sicer imamo podružnice v revirjih, toda število organiziranih ne odgovarja številu nacionalnega delavstva v teh krajih. Vzrok tej mlačnosti leži v premajhni strokovni zavednosti in izobrazbi. Organizacijsko delovanje našega rudarskega delavstva je bilo živahno, vsaj je sodelovalo pri vseh akcijah, delavskih vprašanjih in gibanjih ter smo imeli vedno vidno in vplivno vlogo pri vseh takih akcijah. V minulemu poslovnem letu so se podružnice v revirjih reorganizirale in ponovno pričele z živahnim stvarnim delom.

Tekstilna stroka

Kolektivna pogodba, ki je bila sklenjena po usodni stavki leta 1936, je še danes v veljavi. V tej panogi je bilo naše delo usmerjeno v to, da smo v posameznih podjetjih uveljavili že obstoječo kolektivno pogodbo, katera se še danes ne izvaja skoraj v polovico tekstilnih podjetjih v Sloveniji. Ta kolektivna pogodba pa nikakor ne odgovarja današnjim potrebam in času ter je pomanjkljiva in prav sedaj se vršijo živahni razgovori med strokovnimi organizacijami, kako bi se dalo izboljšati položaj tekstilnega delavstva.

NSZ je posredovala v veliko primerih za ureditev razmer ter za izboljšanje mezde in to potom centrale, krajevnih organizacij in zaupnikov. Te intervencije so rodile lepe uspehe in delavstvu se je v marsikateri tovarni dvignila mezda.

Gradbena stroka

Mezdno gibanje stavbnega delavstva je zahtevalo od naše organizacije precejšnje potrpežljivosti in sposobnosti, ker je šlo za sklenitev kolektivne pogodbe, ki naj velja za vse stavbinske podjetnike v dravski banovini. Naša organizacija je s svojimi inicijativnimi predlogi in skušnjami uveljavila velik del svojih zahtev in mnogo pripomogla, da je prišlo sploh do sporazuma. Tudi pri tem gibanju je naša organizacija solidarno in pošteno sodelovala z drugimi obstoječimi strokovnimi organizacijami.

Z novo pogodbo so se zvišale mezde za 25 para na uro. Ta pogodba pa je prvotno veljala le za ozemlje bivše ljubljanske oblasti, za Štajersko pa so se vodila posebna pogajanja in končno so tudi tu delodajalci podpisali kolektivno pogodbo s pogojem, da se ta kolektivna pogodba z ozirom na določila čl. 14. odst. 1. Uredbe o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razsodništvu, razširila na vso dravsko banovino. To se je tudi zgodilo in ban je 20. avgusta 1938 podpisal odločbo, s katero se veljavnost kolektivne pogodbe za stavbno delavstvo z dne 15. julija 1938 razširi na vso dravsko banovino.

Dne 17. junija 1938 pa je bila podpisana kolektivna pogodba za delavstvo v kamnolomih, katerim so se povprečno dvignile plače za 25 para na uro.

Mezdno gibanje delavstva apnenik pri TPD v Zagorju je bilo uspešno zaključeno in sklenjena nova kolektivna pogodba, ki je stopila v veljavo s 1. majem 1938. Pri tem mezdnem gibanju ima velike zasluge NSZ, ki je zastavila ves svoj vpliv in znanje ter res stvarno pripomogla k lepemu uspe-

hu tega delavstva. Z novo kolektivno pogodbo so se zvišale kategorijske plače za din 2.— Na novo pa so se pridobile stanovanjske doklade in nekatere druge deputatne dajatve.

Istočasno kot za apneničarje so se vršila tudi pogajanja za sklenitev nove kolektivne pogodbe delavstva cementarne v Trbovljah. Tudi temu delavstvu so se izboljšale kategorijske plače za 1.50 do 2.— din ter deputatne dajatve.

Delavstvo cementarne in apnenic pa je bilo deležno tudi vseh nabavnih prispevkov v višini kakor jih je prejelo rudarsko delavstvo TPD.

Oblačilna stroka

Po sklenitvi kolektivne pogodbe v tovarni usnja v Slov. Konjicah so se razmere uredile, ko pa je nastalo vprašanje redukcije zaradi pomanjkanja dela, je nastal spor, kateri je bil končno poravnal s pomočjo oblasti. Mi smo pri tem sporu storili vse, da smo zaščitili naše organizirano delavstvo in moram reči, da se nam je to popolnoma posrečilo.

Mezdno gibanje čevljarjev v Žireh se je pričelo na našo inicijativo. To je prvo mezdno gibanje po sklenitvi kolektivne pogodbe, ki je bila podpisana leta 1936. Toda borba je huda, sicer so delodajalci pripravljeni le deloma ugoditi predloženim zahtevam delavstva, kar pa nikakor ne odgovarja sedanjim upravičenim zahtevam in položaju. Ker ni prišlo do mirne sporazumne ureditve, je posredovala oblast, toda tudi prvo poravnalno postopanje je bilo brezuspešno. Druga postopka pa še ni bilo. Delavstvo pa odločno vztraja pri svojih zahtevah in je pripravljeno na vse. Pri tem mezdne gibanju, ki še traja, sodeluje tudi JSZ.

Živilska stroka

14. januarja 1938 je delavstvo pivovarne «Uniona» dobilo svojo kolektivno pogodbo, iz katere se je izpustila prejšnja 16. točka, ki je ščitila starejše delavstvo. S tem seveda delavstvo ni bilo zadovoljno in je le čakalo ugodne prilike, v kateri naj se jim to popravi. Maja meseca se je na našo inicijativo pričelo mezdno gibanje, v katerem si je delavstvo izboljšalo svoj položaj z ozirom na omenjeno točko in tudi gmotno, saj je tudi dobilo povišek v obliki doklade, katero bo delavstvo prejelo 4 mesece, kar znaša faktično isto, kakor bi se jim povišala mezda za 5 odstotkov za eno leto. To mezdno gibanje je vodila naša organizacija, podpirala pa nas je tudi Splošna delavska strokovna zveza.

Papirna stroka

Po sklenitvi kolektivne pogodbe za papirniško delavstvo ni bilo kakih večjih gibanj. Po 1. septembru 1937, ko je stopilo v veljavo starostno zavarovanje, se je pričelo živahno razpravljanje o pokojninskem fondu tega delavstva. Vse prizadevanje strokovnih organizacij, da bi se ta fond obdržal, odnosno da bi to delavstvo dobilo višje zavarovanje, je bilo zaman in naložen denar se je razdelil med delavstvo.

To delavstvo pa preživlja sedaj krizo. Odkar je bil ustanovljen papirniški kartel, je zastalo v Vevčah delo in pričelo se je praznovanje. S 1. avgustom pa se je ustavil tudi obrat v Medvodah-Goričanah. 27. avgusta pa se je ponovno pričelo z obratovanjem.

Kemična stroka

V Medičevi tovarni v Medvodah je bilo storjenih več akcij v svrhu zaščite zaupnikov. Posredovali smo tudi glede nadurnega dela, kar nam je deloma uspelo. Pripravlja pa se akcija za izboljšanje kolektivne pogodbe.

Lesna stroka

Po večini lesnih delavcev še do danes nima kolektivne pogodbe, prav zaradi tega se živahno pripravlja, da se temu delavstvu uredi delovne razmere s pogodbo. Naša organizacija živahno deluje pri vseh pripravah. Zbrala je tudi vse potrebno gradivo in obremenilni material, kar vse smo že izročili Delavski zbornici, katera zbira gradivo, katerega bo predložila na uradni anketi, ki je že sklicana od kr. banske uprave za 15. septembra 1938.

Razna gibanja

Za delavstvo KDE smo izdelali osnutek pragmatike, katero smo vložili preko Delavske zbornice na kr. bansko upravo, toda na žalost še do sedaj ni prišlo do razprave.

Vodstvo elektrarne pa je že pristalo, da daje 1½ odstotka plač za višje starostno zavarovanje delavstva.

Centrala je izvršila v tej poslovni dobi nad 700 intervencij, ki so bile po večini ugodno rešene.

Gospodarsko delo naše organizacije ima dva pravca — zunanega in notranjega. V zunanjem pravcu naše gospodarske politike smo to vprašanje deloma reševali s kolektivnimi pogodbami in ostalimi meznimi gibanji, deloma pa smo z ustno in pismeno besedo zagovarjali gospodarske koristi našega članstva.

Naš notranji gospodarski program se izvaja z edinim namenom, da se ne izdaja brez potrebe težko prislužene delavskega denarja, ki se ga nalaga v obliki članarine v organizaciji.

Socialna stran našega dela je deloma izražena v že prej naštetih meznih gibanjih, glavno delo pa je bilo usmerjeno v inicijativnem delu za modernizacijo obstoječe socialne zakonodaje in za uveljavljanje novih socialnih zakonov.

Tako je naša organizacija na podlagi naštetih posvetovanj, sestankov, shodov in anket stavila vedno samostojne predloge na merodajna mesta, in sicer za reformo pravilnika za podpiranje brezposelnih pri Bratovski skladnici, za nov obrtniški zakon, za nov rudarski zakon, za reformo zakona o bolniškem zavarovanju. Vodili smo tudi akcijo za višje starostno zavarovanje delavstva, katera pa za enkrat še ni rodila posebnih sadov.

V splošnem pa je naša organizacija po svojih zastopnikih agilno sodelovala pri vseh za delavstvo važnih socialnih akcijah. Za pomoč brezposelnim smo podvzeli vse korake in sicer s tem, da smo sami podpirali brezposelne in da smo zainteresirali javnost in oblast za to perečo socialno vprašanje sedanjosti.

Odlično pa sodeluje naša organizacija pri delu «Protituberkulozne lige» in pomagamo s tem pobijati največjega sovražnika delavstva — tuberkulozo.

Krasno uspela akademija

Po delegatskem zborovanju se je vršila v soboto zvečer 3. t. m. v dvorani Delavske zbornice jubilejna prireditve. Dvorana je bila zasedena do zadnjega kotička in je mnogo obiskovalcev odšlo, ker je v dvorani primanjkovalo prostora. — Nekoliko po osmi uri se je začela akademija, pri kateri so sodelovali sami odlični in priznani slovenski umetniki. Krasno sta nam zapela operna pevka Heybalova in operni pevec mladi Lupša, ki sta za svoja izvajanja bila deležna tople pohvale. Posebno je treba pohvaliti pevsko društvo «Sava», ki je pod vodstvom Franca Venturinija zapela pet krasnih pesmi in je morala dodati še eno, za katere pesmi so bili mladi pevci nagrajeni s posebnim aplavzom. Omenimo naj, da nas je

Manifestacijsko zborovanje

V nedeljo 4. septembra t. l. dopoldne se je vršilo manifestacijsko zborovanje v dvorani Delavske zbornice, ki so se ga poleg delegatov in članstva NSZ udeležili tudi najodličnejši predstavniki našega narodnega življenja in vsi člani odposlanstva bratske Češke obce delnice s tajnikom Votickim na čelu. Na zborovanju je bil prisoten tudi banski svetnik Zorn v imenu bana, zastopnik komandanta divizije podpolkovnik Djordje Radojković, podpredsednik mestne občine dr. Ravnihar, zastopnik Delavske zbornice Kosem, predsednik Zveze društev privatnih nameščencev Zemljič, zastopnica Narodnega podpornega društva v Nemčiji Pavla Poglajenova, starosta Ljubljanskega Sokola Kajželj, narodni poslanec Mravlje, stari nacionalni borec župnik Janko Barle, zastopnika Zveze vojnih dobrovoljcev podpolkovnik Mikuž in Kai-

Naša organizacija je vestno vršila tudi svoje kulturno poslanstvo, ker se zavedamo, da je kultura edino uspešno orodje vseh naših strokovnih, socialnih in gospodarskih podvigov. Prosvetnemu delu smo posvetili vso pozornost in smo v ta namen priredili po vseh krajih Slovenije predavanja.

Kakor lani, smo tudi letos izdali kolledarček, kateri po vsebini in obliki prekaša ostale.

Za propagando in razlago naše narodno socialistične ideologije se poslužujemo tednika «Nove Pravde», opirajoč se na napredek naših učiteljev bratov Čehov, s katerimi nas vežejo pristrčne vezi od ustanovitve naše organizacije do danes. S tem tudi v praksi izvajamo svojo slovansko kulturno mislijo, ki krepi naš notranji nacionalni ponos in up na boljšo jugoslovansko in slovansko bodočnost.

Propagandno organizacijsko delo je bilo zelo oteženo, to pa predvsem zaradi momentanega političnega položaja in premajhnega propagandnega aparata, kljub temu pa se živahno pripravlja teren za ustanovitev več novih podružnic. Do sedaj so se reorganizirale in vpoklicale v življenje podružnice v Trbovljah in Hrastniku. V Slovenjgradu pa je bila ustanovljena nova podružnica. V doglednem času bomo dobili tudi naše podružnice na Notranjskem, ker do sedaj nimamo od tedaj, ko so prenehale z delom podružnice v Logatcu, Cerkljici in Planini, nobene aktivne podružnice. Tudi v ostalih krajih, kakor n. pr. v Sevnici, Novem mestu, Sodražici, Kočevju, Žrečah, Rušah in Fali se živahno pripravlja in bomo najbrže v najkrajšem času dobili, odnosno ustanovili podružnice.

Izvrševalni odbor je imel namen reorganizirati naše strokovno delo s tem, da je ustanovil posebne strokovne referate, katerim na čelu bi bili posamezni strokovni referenti, kateri naj bi se specializirali za posamezne stroke. Na žalost se ta zamisel ni obnesla in sistem referentov je, še preden je začel delovati, zaspal.

Razumljivo je, da je vse to delo stalo mnogo truda in sposobnosti, za kar se moram zahvaliti vsem, ki so pri tem delu sodelovali.

Zaključujem svoje poročilo z iskreno željo, da gremo po delegatskem zboru vsi na delo za lepšo in boljšo bodočnost ter procvit NSZ!

očaral solist tega zbora Stanko Jerič, ki je znan ljubljanski pevec in splošno priljubljen baritonist. «Savi» k njenemu uspehu častitamo! Krasno se nam je predstavil tamburaški zbor NSZ, ki ga vodi kapelnik tov. Karmel. Predsednik prireditvenega odbora tov. Juvan je na začetku akademije v kratkem nagovoru pozdravil goste, tov. Milan Vozelj in Jože Jerom pa sta nastopila z vrsto recitacij. Posebno dober recitator, pevec in sploh dober igralec se nam je predstavil tovariš Vozelj.

Po končani akademiji se je ob prepolni dvorani vršila prosta zabava, plesateljina mladež pa je ob spremljevanju neutrudljivega tamburaškega zbora NSZ zaplesala pozno v noč, kar ji je srce pozelelo.

ser, predsednik CMD inž. Mačkovšek, za Zvezo kulturnih društev ing. Rus in Dušan Verbič, za UJNZB Koprivec, za «Slogo» Bratina, predsednik Jugoslovansko-bolgarske lige in Vodnikove družbe ravnatelj Rasto Pustoslemšek, podpredsednik «Soče» Ivo Sancin in zastopnik Zveze kmetskih fantov in deklet dr. Igor Rosina.

Zborovanje je otvoril tov. predsednik Rudolf Juvan, ki je orisal in podarjal, da je nacionalno delavstvo pričelo že pred tridesetimi leti v južnih krajih bivše Avstrije veliko zasnovano gibanje za uveljavljanje delavskih pravic in za naše nacionalno osvobodjenje. Pri pozdravu raznih predstavnikov so zborovalci prirejali dolgotrajne ovacije, posebnega pozdrava pa so bili deležni naši dragi bratje iz ČSO in ni hotelo ponehati navdušenje, ki ga je spremljalo vzklikanje pokojnemu Masaryku, sedanje-

mu predsedniku dr. Benešu in voditelju bratskega češkoslovaškega delavstva Vaclavu Klofaču.

Po celotnem opisu zgodovinskih dni in vsega tridesetletnega dela, ki ga je nato podal tov. predsednik, je povzel, viharo pozdravljen, besedo član predsedstva ČOD Karel Šterba, ki nam je v kratkih in krasnih besedah prinesel pozdrave velike bratske družine strokovno organiziranih delavcev, uradnikov in nameščencev ČSR. Ob koncu svojega govora je govornik častital NSZ k uspehom njenega sedanjega dela in želel največ uspehov v bodočnosti. Njegovim častitkam se je pridružil tudi podpredsednik ljubljanske občine dr. Ravnihar in zastopnik DZ Kosem. Nato pa je predsednik prečital nebroj pozdravnih pism, ki so jih med drugimi poslali podstarešina SKJ Gangl, senator dr. Kramer, bivši ban dr. Dinko Puc, narodni poslanec Pleskovič, bivši mariborski župan dr. Lipold, predsednik Obrtnega društva Josip Rebek, predsednik Zveze bančnih in zavarovalnih nameščencev dr. Vrančič in Zveza vojnih dobrovoljcev.

Nato pa je sledil obširen, izčrpen idejni referat, ki ga je podal podpredsednik NSZ, direktor OUZD tov. dr. Joža Bohinjec, kateri referat bo priobčen v celoti v prihodnjih številkih «Nove Pravde». Govor tov. dr. Bohinjca je bil res krasen in so ga mnogoštevilni zborovalci pogostokrat prekinjali z odobravanjem in izražanjem navdušenja nad krasnimi besedami tov. dr. Bohinjca.

Kot poslednji govornik je spregovoril še tajnik ČOD Votický, kateri je ob obnovitvi zgodovine 30letnega dela NSZ in skupne borbe obeh držav bratskega delavstva končal z mislimi: zvestoba za zvestobo, ker le v tem bo mogoč napredek in veličina Jugoslavije in ČSR in napredek pravice in demokracije.

Po dvanajsti uri je predsednik tov. Juvan zaključil krasno zborovanje, se zahvalil vsem govornikom in vsem navzočim, nakar se je formiral spreved posebne delegacije pred spomenik kralja Petra I., kjer so predstavniki češkoslovaškega narodnega delavstva in NSZ položili dva krasna venca.

V prijetni družbi na Bellevue, kjer so imeli potem zborovalci svoje skupno kosilo, in v ponedeljek 5. t. m. na izletih in Bled, v Gozd-Martuljek in na Jesenice se je članstvo NSZ in ČOD v prijetnih pogovorih navezalo drug na drugega, kar nam jamči, da je tridesetletnica NSZ živ dokaz napredovanja demokratske misli.

Iz delavskih krajev

Stražišče

Še eno zadoščenje županu Križnarju. Pred nekaj dnevi je bila pri ljubljanskem apelacijskem sodišču zanimiva prizivna razprava. Lansko pomlad je državni tožilec v Ljubljani dvignil zoper priljubljenega stražiškega župana Antona Križnarja obtožnico, češ da je v neki kranjski gostilni delil letake, na katerih se je napadala sedanja vladavina. Pri razpravi pred okrožnim sodiščem je bil g. Križnar oproščen od obtožbe, ker se je izkazalo, da ni bil z omenjenimi letaki v nobeni zvezi. V teku kazenskega postopanja so prišle na dan zanimive reči o tem, kako so neki gospodje skušali pričam dopovedati, da je Križnar tisti, ki je delil v Kranju protivladavinske letake. Ta poizkus pa je kakor rečeno klavarno propadel. Vendar državni tožilec z oprostilno sodbo ni bil zadovoljen in je vložil priziv na apelacijsko sodišče v Ljubljani, kjer je bila 10. avgusta razprava. Prizivnemu senatu je predsedoval podpredsednik apelacijskega sodišča g. Mastnak, obtožbo je zastopal višji državni tožilec g. dr. Kravina, župana Križnarja pa je branil g. dr. Zajec. Ponovno sta bili zaslišani dve priči. Pa tudi apelacijsko sodišče je prišlo do zaključka, da župan g. Križnar ni kriv, in ga oprostilo od obtoženega dejanja po zakonu o zaščiti države. Ta oprostila sodba je pravomočna. Z njo je g. Križnar dobil ponovno zadoščenje za splotko, ki so mu jo pripravili njegovi nasprotniki. Županu g. Križnarju iskreno čestitamo!